

KRAMEROVÁ VS. KRAMER PREŠOVSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO

autorka recenzie: **Géza Hizsnyan**

predstavenie na festivale Dotyky a spojenia: 08. 09. 2021 v Martine

Inscenovať tituly, témy, ktoré väčšina ľudí pozná, a nie z divadla či z literatúry, je dvojsečná zbraň. Na jednej strane takýto titul osloví oveľa väčší okruh záujemcov (a to aj mimo okruh „štandardných“ divákov), na strane druhej však generuje najrôznejšie konkrétne očakávania, ktoré môžu výrazne komplikovať divácke prijatie inscenácie. Titul *Kramerová vs. Kramer* je pre väčšinu ľudí známy z kultového filmu Roberta Bentona z roku 1979. Film je typickým produktom americkej „masovej kinematografie“ svojej doby, trošku (pseudo)psychologizovania, trošku (pseudo)sociológie a predovšetkým frontálny útok na primárne city a slzné žľazy divákov. Režisérka Júlia Rázusová pri tvorbe scenára vychádzala najmä z literárnej predlohy Averyho Cormana, bolo však jasné, že sa film „nedá obísť“. Tvorcovia sa o to ani nepokúšajú, naopak, vstupujú s filmom do akéhosi dialógu. Divák už pri príchode do hľadiska vidí opakujúce sa zábery z filmu. Do týchto obrazov premietaných na dve zadné steny scény vstupujú herci (Zdenka Kvasková a Tomáš Mischura) s parochňami pripomínajúcimi účesy Meryl Streepovej a Dustina Hoffmana. V prvých momentoch vzniká spoločná hra s filmom – napr. predmety, ktoré Joanna odovzdáva Tedovi pri odchode (kľúče, lístky z práčovne, kreditné karty) sa neobjavujú v skutočnosti, len na filmovom plátne.

V ďalšom priebehu inscenácie herci na javisku scénu od Tedovho príchodu domov až po Joannin odchod niekoľkokrát zopakujú v rôznych štýloch. Ich syna Billyho na javisku predstavuje kamera, ktorej optika je uložená vo výške očí 6-7 ročného dieťaťa. Tejto kamere rodičia vysvetľujú situáciu, objasňujú svoje postoje. Tieto „štýlové cvičenia“ a náhrada skutočného dieťaťa (možného zdroja citového ovplyvňovania či vydierania (?))

divákov) kamerou už jednoznačne poukazujú na snahu tvorcov odpútať sa od filmovej predlohy, vstupovať s ňou do určitého dialógu. Namiesto prvotného pôsobenia na emócie diváka sa snažia o oslovenie „rácia“, o spoločné uvažovanie s divákom. Uvažovanie o zmene vnímania hodnoty „klasickej rodiny“, o zmene postojov k jej rozpadu u nás a vo svete, o pretrvávanií „fundamentalistických“ názorov u nás, ale aj o situácii dieťaťa, predsa len najviac traumatizovaného takouto udalosťou.

Inscenácia vytvára komplexný javiskový celok, v ktorom sa jednotlivé zložky dopĺňajú, posilňujú alebo práve vytvárajú kontrapunkty podľa potreby danej situácie. Vizuálnu stránku tvorí jednoduchá, funkčne maximálne využitá scéna (scéna a kostýmy Diana Strauszová) s niekoľkými rekvizitami. Veľké množstvo farebných káblov, s ktorými Ted narába počas celej inscenácie – jeho snaha urobiť s nimi poriadok sa však zdá byť beznádejná – môže evokovať nenapraviteľne zamotané vzťahy, neporiadok v praktickom živote (v byte), ale aj v duši človeka, preťažené nervové a citové spojenia... Kamera predstavujúca Billyho so zapínaním a vypínaním, prepájaním, prenášaním, s priamymi videoprojekciami prináša pohľad dieťaťa, ale symbolizuje aj jeho osud. Premietanie záberov z filmu a fotografií filmových hercov a hercov z inscenácie umožňuje vstupovanie do filmového kontextu aj do dialógu s filmom. Spomínané parochne neznamenaajú len zmeny filmového a scénického konceptu (podľa ich používania resp. odloženia), ale na konci ich výmena medzi protagonistami evokuje aj možnosti výmeny rolí. Mimoriadne zaujímavou a hodnotnou zložkou javiskového celku je hudba, resp. zvuková kulisa. Martin Husovský – hudobník, skladateľ, „generátor hudby a zvukových efektov“ je priamym účastníkom, tretím účinkujúcim inscenácie. Jeho spoluúčasť umožňuje priame, bezprostredné reakcie, intenzívnu „prítomnosť“, fascinujúcu symbiózu zvukovej, vizuálnej a hereckej zložky. V rámci obdivuhodnej jednoty sú prvotným nosným elementom, hlavným pilierom inscenácie herecké výkony. Zdenka Kvasková a Tomáš Mischura sugestívne zobrazujú ambivalenciu vzťahu dvoch ľudí, ich odcudzenie a predsa istú pretrvávajúcu spolupatričnosť, striedanie zábleskov pozitívnych aj negatívnych emócií, v prípade potreby prirodzené zmeny hereckého štýlu: mimoriadne výkony v zaujímavej a dôležitej inscenácii.